

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата педагогічних наук, доцента Волощук Аліни Володимирівни про дисертацію Синишин Лілії Орестівни **«Розвиток художньо-промислової освіти Галичини (кінець XIX – перша половина XX століття)»**, поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Актуальними завданнями історії педагогіки як галузі педагогічної науки є дослідження процесу становлення і розвитку національної школи, обґрунтування етапів та особливостей формування змісту освіти, виявлення впливу ідей і творчої діяльності видатних українських педагогів на розвиток української національної педагогічної думки, а також використання найкращих теоретичних і практичних надбань у розбудові сучасної системи освіти. У зв'язку з цим значна увага надається вивченню й поширенню прогресивного історичного досвіду, в якому приховані значні резерви подальшого удосконалення освіти, навчання і виховання підростаючого покоління. В цьому контексті актуальним є вивчення генези ідей, що продукувалися педагогами, прогресивними діячами культури наприкінці XIX – першій половині XX століття та їх впливів на розвиток художньо-промислової освіти Галичини.

З огляду на вище наведене, дисертаційне дослідження Синишин Л.О. є своєчасним за темою, змістом та способами розв'язання педагогічної проблеми, яке надає нові знання про особливості перебігу художньо-промислової освіти Галичини в означених хронологічних межах, розширює розуміння національного культурно-освітнього поступу, виявляє зв'язки української культури та європейського простору кінця XIX – першій половині XX століття, розкриває вплив соціально-економічних, політичних, культурних, суспільних трансформацій двох тогочасних європейських держав, до складу яких входила Галичина в різні роки – Австро-Угорщини та Другої Речі Посполитої на розвиток художньо-промислової освіти.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника» «Етнодизайн як інноваційна форма розвитку традиційного декоративно-прикладного мистецтва» (державний реєстраційний номер 0113V005916).

Дисертантка на належному рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт дослідження, аргументувала комплекс методів дослідження, грамотно сформулювала поняттєво-категоріальний апарат і концептуальну ідею дослідження, що чітко й науково доцільно спрямувало її науковий пошук, відповідно до визначених нею дослідницьких завдань.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження» висвітлено методологічну основу наукового пошуку: парадигмальний, системний, соціокультурний, історіографічний, формаційний, цивілізаційний, герменевтичний, проблемний підходи; здійснено систематизацію історіографії та джерел, розроблена періодизація історіографії наукового пошуку: історіографія Австро-Угорської доби (1876–1918), доби Речі Посполитої (1919–1939), радянської доби (1939–1991), українська історіографія (1991 – до наших днів).

У другому розділі «Періодизація генези художньо-промислової освіти Галичини (1876–1939)» з'ясовано й охарактеризовано ключові чинники розвитку художньо-промислової освіти Галичини в освітніх системах Австро-Угорської монархії та Другої Речі Посполитої. За результатами вивчення друкованих і рукописних джерел обґрунтовано соціально-економічні, організаційно-педагогічні, етнокультурні чинники розвитку художньо-промислової освіти Галичини в хронологічних межах дослідження. Здобувачка аргументовано обґрунтувала сутність інтеграції образотворчого мистецтва і ремесел, що зумовило зростання художньо-промислових шкіл. Розвиток художньо-промислової освіти Галичини в хронологічних межах дослідження висвітлено в культурно-естетичному полі тогочасних європейських країн.

Дисертантка аналізує взаємозв'язок між економічним зростанням Галичини в складі Австро-Угорщини в останню третину XIX століття та становленням державної художньо-промислової освіти різних рівнів, що проявлялося в розбудові

мережі шкіл, збагаченні профілів художньо-промислової підготовки для забезпечення потреб будівельної галузі, мануфактур і фабрик того часу. Інтеграція образотворчого мистецтва і ремесел, поєднання різних традиційних технік народних майстрів зумовили зростання фахових художньо-промислових шкіл (кераміки, гончарства, художнього металу, килимарства, ткацтва, обробки дерева). Позитивним моментом в науковій роботі є виявлення різновекторних культурних зв'язків галицьких майстрів з європейськими художніми і мистецькими спільнотами, художніми музеями Варшави, Відня, Кракова, Парижу, Праги, що сприяло вибудовуванню та ствердженню естетико-культурного простору на ґрунті регіональних художніх традицій і класичних естетичних еталонів, що набули розвитку в країнах Європи.

У досліджуваних хронологічних межах набуло поширення таке інтегроване соціально-педагогічне явище як осередки художньо-промислової освіти. На їхній базі розвивалися фахові школи різних типів і розгалужувалося промислове виробництво. До них відносимо ті, що виконували культуротворчу місію на Галичині: Косівський, Львівський, Станіславівський, Коломийський. Осередки Східної Галичини характеризувалися спрямованістю на окремі види художньо-промислової діяльності (Товсте, Залищі – нині, Заліщики).

У третьому розділі «Тенденції поступу художньо-промислової освіти Галичини в хронологічних межах періодів і етапів» виявлено пріоритетну тенденцію освітньої політики держав щодо розвою художньо-промислової освіти в хронологічних межах (1876–1939); прослідкований вплив громадських ініціатив (фахових спільнот, громадських організацій) на поступ художньо-промислової освіти Галичини; висвітлено особливості пристосування змісту художньо-промислової освіти до політико-економічних і культурних трансформацій (1905–1939) на прикладі діяльності Першої Державної гімназії (м. Станіслава, нині – Івано-Франківська); досліджено розвиток мережі художньо-промислових шкіл та структурування змістово-методичного забезпечення навчання; за визначеними критеріями: обсягом знань, характером фахової підготовки, часом і місцем

перебування досліджено динаміку мережі художньо-промислових шкіл в історичному відтинку часу наукового пошуку.

Найбільш істотними науковими результатами дисертації є:

- цілісне та системне висвітлення генези художньо-промислової освіти Галичини на тлі соціально-економічних і культурних зрушень в історико-педагогічній ретроспективі 1876-1939 років;
- визначення періодизації означеного культурно-освітнього феномену, виокремлення двох періодів й етапів в розвитку художньо-промислової освіти Галичини (перший період (1876–1918) – становлення та розвиток художньо-промислової освіти Галичини в умовах Австро-Угорської монархії: (етапи: (1876–1891) – культурно-традиційний, (1891–1918) – становлення державної системи художньо-промислової освіти). Другий період (1919–1939) – одержавлення художньо-промислової освіти Галичини в політико-економічному та культурному полі Другої Речі Посполитої (етапи: 1919–1929 – державна підтримка ремісничих традицій із підготовки фахівців до виробничих процесів, 1929–1939 – змістово-методичне вдосконалення діяльності художньо-промислових шкіл);
- опрацювання рукописних джерел із архівних фондів та неопублікованих документів, матеріалів про становлення і розвиток художньо-промислової освіти Галичини (розпорядження Краєвої Комісії для промислових справ, ухвали Краєвої Шкільної Ради, Громадської ради, рішення, постанови Галицького Сейму; листування, навчальні плани і програми, посібники, звіти про перевірку діяльності художньо-промислових шкіл і статистичні дані щодо їх розвитку (Державний архів Івано-Франківської області, Центральний державний історичний архів (м. Львів), музею Української гімназії №1(м. Івано-Франківськ);
- введення біографічних відомостей про галицьких педагогів, оприлюднення маловідомих даних про діяльність шкіл, що функціонували на теренах Галичини в хронологічних межах дослідження;
- розробка та впровадження в освітній процес підготовки фахівців бакалаврського освітнього рівня спеціальності «Образотворче мистецтво» спецкурсу «Розвиток художньо-промислової освіти Галичини (кінець XIX – перша половина XX ст.)»;

- виявлення продуктивних художньо-промислових практик Галичини, що можуть бути адаптовані в сучасний освітній процес закладів вищої освіти (впровадження елементів орнаментів косівської кераміки, бойківської вишивки у практику дизайнерських виробів зі шкіри).

Вивчення рукопису дисертації, автореферату, опублікованих статей і доповідей Л.О. Синишин підтверджує самостійний підхід авторки до студіювання історико-педагогічної проблеми розвитку художньо-промислової освіти Галичини в означених хронологічних межах і дає підстави оцінювати його як ґрунтовний та системний.

Дисертація Л.О. Синишин логічно структурована, матеріали викладені цілісно та на належному науковому рівні. Поділ роботи на структурні компоненти є достатньо вдалим, кожний розділ має конкретні висновки, що засвідчує вміння дослідниці працювати з науковим матеріалом, аналізувати його та робити належні узагальнення теоретичного і практичного характеру. Основні положення, результати й висновки дослідження поглиблюють історико-педагогічне знання про тенденції поступу художньо-промислової освіти Галичини, типологію художньо-промислових шкіл в умовах суспільно-економічних, політико-ідеологічних змін, педагогічних пріоритетів (1876–1939).

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота містить 297 найменувань джерел, із них 69 – архівні справи, 25 додатків. Загальний обсяг дисертації складає 270 сторінок, із них 171 – основного тексту. Дисертація містить 5 рисунків і 4 таблиці.

Основні положення і результати наукового пошуку повно викладено автором в тексті дисертації та автореферату, представлено в 11 публікаціях, із них: 10 – одноосібних, 1 – у співавторстві; із них 5 статей опубліковано в провідних фахових виданнях України, 1 – у науковому виданні, що включене до міжнародних наукометричних баз, 4 – у матеріалах науково-практичних конференцій, 1 навчально-методичний посібник (у співавторстві) та оприлюднено на науково-практичних конференціях всеукраїнського та міжнародного рівнів.

Структурна композиція дисертації, її зміст та висновки, що викладені в авторефераті повністю відображають основні положення дисертації.

Відтак, вважаємо за необхідне підкреслити, що дисертаційне дослідження Синишин Л.О. виконано на достатньо високому науково-теоретичному та методичному рівнях, містить різноплановий, систематизований автором теоретичний і методичний матеріал, а також узагальнення широкого кола маловідомих архівних джерел. Загалом, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертації, висловимо деякі зауваження дискусійного характеру:

1. Погоджуючись з достатньою репрезентативною базою дисертації Л.О. Синишин хочемо все ж висловити побажання щодо доцільності більш широкого представлення автентичних джерел, що відносимо до хронологічних меж дослідження. Для цього варто було б використати матеріали з інших регіональних архівів, що збагатило б роботу.

2. Високо оцінюючи розроблену автором періодизацію розвитку художньо-промислової освіти Галичини у визначених хронологічних межах, зауважимо, що у вступі до дисертації варто було б ретельніше та більш розлого описати хронологічні межі дослідження, оскільки в темі заявлено кінець ХІХ-перша половина ХХ століття.

3. У дисертації варто було б висвітлити критичну оцінку щодо особливостей поступу художньо-промислової освіти в Австро-угорську та польську добу.

4. На наш погляд, висвітлений критичний досвід впровадження продуктивних, промислових практик минулого потребує окремого узагальнення на рівні навчально-методичного посібника.

5. У роботі висвітлено широкий спектр фактологічного матеріалу, однак робота значно виграла б, якби дисертантка більш детально представила внесок педагогічних персоналій у розбудову художньо-промислової освіти Галичини в хронологічних межах дослідження.

Однак, наведені зауваження й побажання не є принциповими і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Аналіз дисертації Л.О. Синишин «Розвиток художньо-промислової освіти Галичини (кінець XIX – перша половина XX століття)» свідчить про її завершеність, є самостійно виконаною науковою роботою, що має вагомe теоретичне й практичне значення та заслуговує позитивної оцінки. Рукопис дисертації та автореферат відповідають вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» (Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року за №567) та іншим інструктивним документам Міністерства освіти і науки України щодо кандидатських дисертацій, а її автор – Синишин Лілія Орестівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент –
кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри культури
та соціально-гуманітарних дисциплін
Закарпатської академії мистецтв

Волощук А.В.

Підпис Волощук А.В. засвідчую
Проректор з навчальної роботи
Закарпатської академії мистецтв

Кіях М.Ю.